

Lapset
puheeksi

-työn tausta ja perusteet

Ongelmien ylisukupolvisuus - miksi?

Polkuja perheessä

■ Tytti Solantaus | Suomen Mielenterveysseura

mieli
Suomen Mielenterveysseura

Ylisukupolvisuuden polkuja

- I Raskaudenaikainen suora vaikutus sikiöön
- II Lapsiin panostamisen malli (*Investment Model*)
- III Perhestressimalli (*Family Stress Model*)

I Raskaudenaikainen vaikutus sikiöön

- Päihteet, erityisesti alkoholi, tietyt lääkeaineet
- Ruokailu ja ravintoon liittyvät tekijät
- Infektiot
- Hormonaaliset vaikutukset
 - äidin stressi

Tutkimus on aktiivista

Tulevat vuodet tuovat paljon lisää tietoa

II Lapsiin panostaminen

■ Vanhemmilla ei ole psyykkisiä, fyysisiä tai taloudellisia voimavaroja

- tukea lapsen koulunkäyntiä
- ruokkia lapsen uteliaisuutta ja tiedonhalua
- laajentaa lapsen kokemusmaailmaa
- tehdä harrastuksia mahdollisiksi

Lapsiin panostaminen

- Rikastaa lapsen **tiedollista ja taidollista kehitystä**
 - Tukee koulumenestystä
 - Liittyy menestykseen työelämässä
- Jos ongelmat kestävät **pitemmän aikaa**, voi se heijastua lapsen koulumenestykseen ja pärjäämiseen tulevaisuudessa

III Perhestressimalli

Pyrkii vastaamaan kysymykseen:

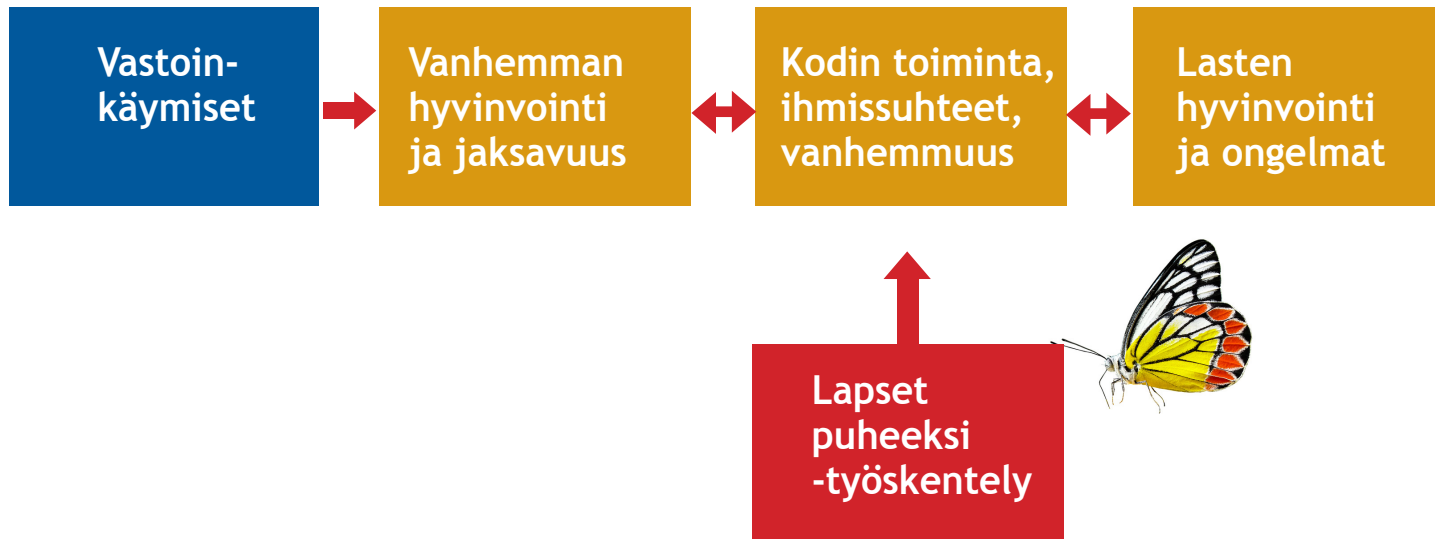
- Miten vanhempien ja perheen kokemat vastoinkäymiset kulkeutuvat, jos ovat kulkeutuakseen, lapsen hyvinvointiin ja mahdollisiin ongelmiin?

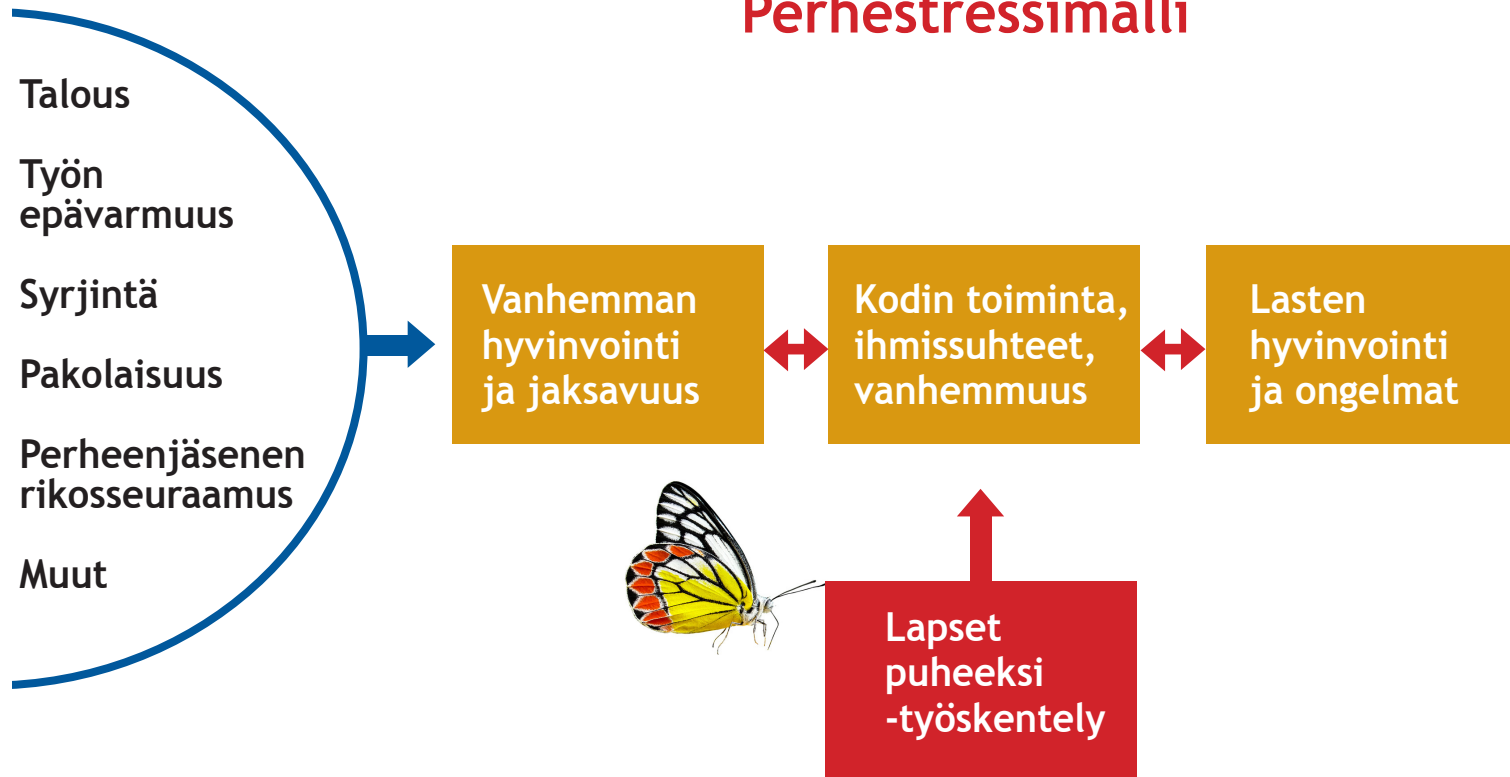
Perhestressimalli

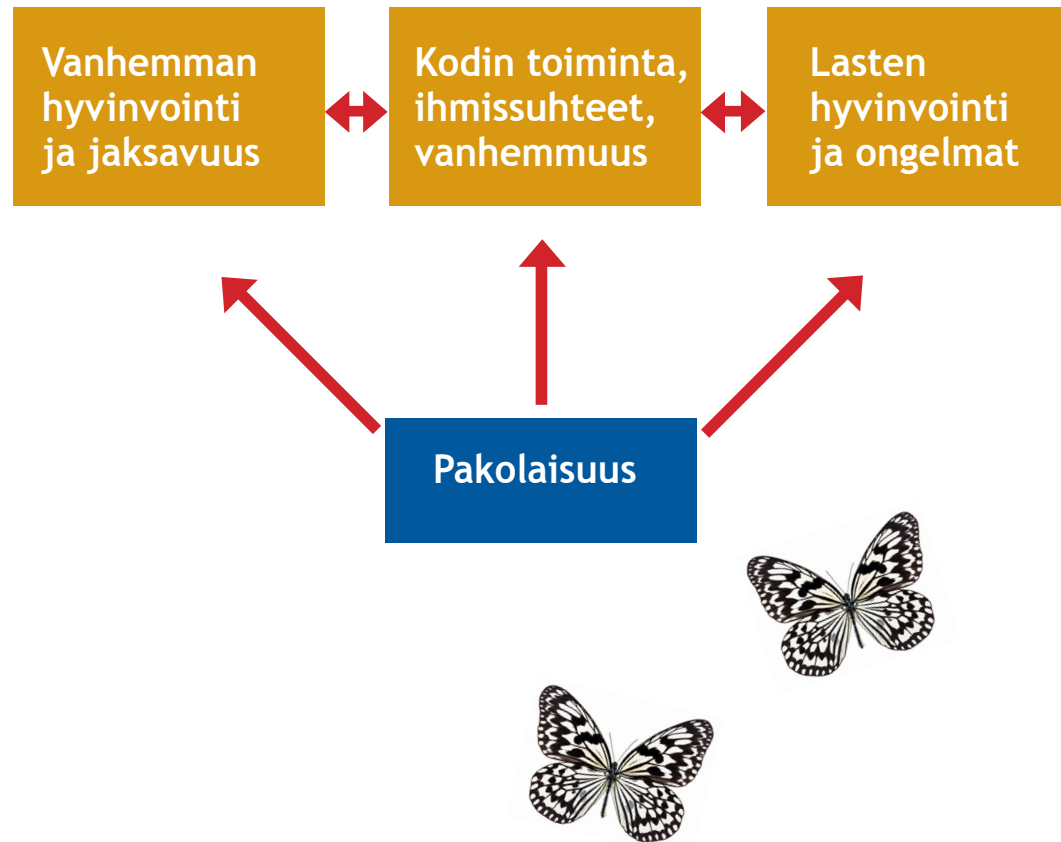
Perhestressimalli

Perhestressimalli

Vanhempiin ja lapseen vaikuttavat stressitekijät Myös 'käänteinen' ylisukupolvisuus

Laman lapset -tutkimus

- Tutkittiin 1990-luvun laman vaikutuksia perheessä
- Perheen ja lapsen tilanne v. 1994 laman ollessa huipussaan
1320 12-vuotiasta koululaista vanhempineen
- Lamakokemus
 - Työttömyys laman aikana (perheistä n. 25%)
 - Vaikeuksia maksaa laskuja (n. 50%)
 - Käytettävissä olevien tulojen väheneminen (n. 80%)
 - Noin 20%:lla lasku oli yli kolmanneksen

(Leinonen ym., 2002, 2003a 2003b; Solantaus ym., 2004)

**Maailman-
talouden
ongelmat**

Suomen lama

Työttömyys

Hintojen ja korkojen nousu

Sosiaalisten tukien leikkaus

Työttömyys ja perheen tulojen väheneminen

Pennin venyttäminen

Vanhempien jaksaminen/
mielenterveysongelmat

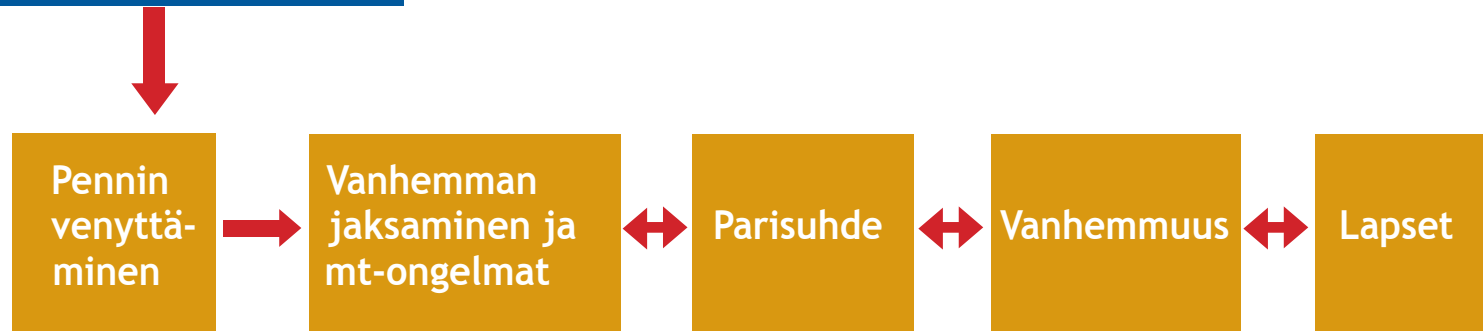
Parisuhde

Vanhemmuus

Lapsen kehitys ja ongelmat

*Solantaus, Leinonen, Punamäki
Dev Psychology 2004:40:412-429*

- Työn epävarmuus
- Työttömyys
- Käytettävissä olevan rahamäärän lasku

Vanhempien ongelmien välittyminen lapsiin. Perhestressimalli (Solantaus ym., 2004)

Pennin venyttäminen

	kahden / yhden hp (%)	
■ muutokset ruokaostoksissa	40	53
■ laitetaan enemmän ruokaa kotona	52	62
■ ostetaan vaatteita vähemmän	57	74
■ lykätään tärkeitä hankintoja	58	72
■ perutaan lomasuunnitelmia	51	50
■ vähennetään lääkärissäkäyntejä	21	28
■ myös lasten menoissa vähennettiin		
• pizzat, vaatteet, taskurahat, huvitukset, harrastukset		

Lapsen kertomaa

- Kotona on tiukempaa
 - Vähemmän rahaa ruokaan, vaatteisiin, lahjoihin
 - Vähemmän omaa rahaa
- Asioista luopuminen
- Perheen köyhtyminen
- Muutto huonompaan asuntoon
- ”Vanhemmat eivät osta itselleen mitään”

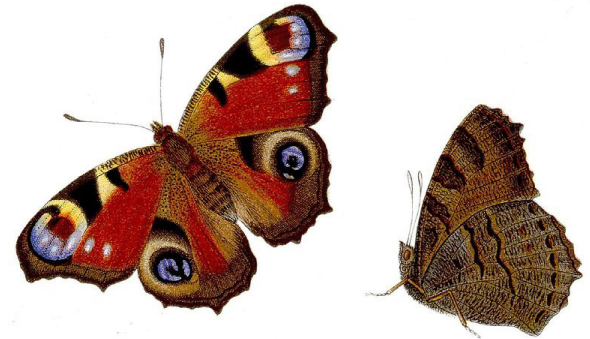
Vanhemman vointi

- Päivittäistä sopeutumista, hätää ja huolta
- Uupumusta ja mielenterveyden ongelmia, erityisesti ahdistuneisuutta
 - lisäksi äideillä masennusta
 - isillä toimintakyvyn lamaantumista

Vanhemmat parisuhteen ongelmista

- Riidat, kireys, vetäytyminen, masennus
- Yhteinen nauru ja huumori vähentynyt
- **Vaimot:** miehestä tullut ärtynyt, kiukkuinen
- **Miehet:** vaimo vetäytyy, ei anna tukea

Kodinhoito ja vanhemmuus

- Kodin arjen pyörittäminen raskasta
 - Kovakourainen ja ailahtelevainen vanhemmuus lisääntyy
 - Lasten ohjaus, tuki ja seuranta vähenevät
 - **Vanhempien kertomaa:** Riittämättömyys, kireä pinna, apatia, ei jaksane paneutua lasten asioihin, huono omatunto, pyrkimys olla näyttämättä ongelmia
- Mutta myös:** keskustellaan enemmän, perhesuhteet vahvistuneet

Lapsi perheen ihmissuhteista

- Ihmisistä tulee kireitä, koko perhe kireänä
- Vanhemmilla huonot välit ja alkoholinkäyttöä
- Vierailut toisen vanhemman luona vähentyneet

Mutta myös: ”Äidillä ja isällä on enemmän aikaa”

Vanhempi lapsestaan

- On huolissaan
 - Ajattelee perheen tilannetta
 - Miettii omaa tulevaisuuttaan
- Haaveilee lotosta, jotta voisi auttaa
- On tukenut perheen taloutta omalla työllä
- Yhteydet sukulaisiin ja ystäviin vähentyneet
- Menettänyt kavereita, ”köyhän kakara”

Lapsen mieliala ja vointi vanhemman kertomana

- Masentunut, väsynyt, totinen, univaikeuksia
- Hämmentynyt, epävarma, levoton
- Kireä, ärtynyt, pureskelee kynsiä
- Vaikea ymmärtää miksei saa kaikkea, riitoja, marinaa
- Häpeää kun ei ole mitä muilla
- On alkanut varastaa

Mutta myös:

On keskusteltu, lapsi ymmärtää, ei vaadi paljoa

On tyytyväinen kun vanhempi on enemmän kotona

Mikä rakentaa lapsen ja nuoren pärjäävyyttä perheen sisällä?

■ Mahdollisuus ymmärtää mistä on kyse

"On keskusteltu paljon", "Lapsi ymmärtää"

↓
Mahdollisuus vaikuttaa, olla hyödyksi,
osallistua ongelmien ratkaisuun

"On auttanut omalla työllä", "On vähentänyt omia menojaan"

↓
Yhteen hiileen puhaltaminen,
yhteishenki perheessä

↓
Taidot toimia ongelmatilanteissa
Luottamus oman toiminnan mahdollisuuksiin

Lapsen ja perheen pärjäävyys ja perheen sosiaalinen ympäristö

LP -työskentely

- Perhe elää **tiivissä kanssakäymisessä** sosiaalisen ympäristönsä kanssa
- Sen tärkeitä osia ovat lapsen **varhaiskasvatusympäristö** ja koulu, sekä vapaa-ajan ympäristöt
- **LP neuvonpito** on suunniteltu kokoamaan nämä tahot yhteistyöhön perheen ja lapsen pärjäävyyden tueksi

Päämääränä pärjäävyyden
ylisukupolvisuus!

KIITOS!

Piirroskuvat: Antonia Ringbom | Visual designer: Leena Neuvonen

Copyright © Tytti Solantaus 2018